Barvíř textilií (kód: 31-040-H)

Autorizující orgán: Ministerstvo průmyslu a obchodu
Skupina oborů: Textilní výroba a oděvnictví (kód: 31)
Týká se povolání: Barvíř textilií
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 3

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů	3
Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur	3
Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů	3
Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv	3
Posuzování jakosti a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií	3
Posuzování jakosti barvením upravených textilií	3

Platnost standardu

Standard je platný od: 28.04.2015 do: 19.08.2020

Kritéria a způsoby hodnocení

Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Provést příslušné pracovní a technologické úkony, předvést a vysvětlit úkony spojené s obsluhou strojních zařízení a jejich částí (spínače, ventily, ovládací panely)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Kontrolovat průběžně chod strojního zařízení, zadané parametry a požadovaný výpad zboží, korigovat chod strojního zařízení v souladu s technologickým postupem za účelem dosáhnout požadované úrovně kvality barvení	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Odebrat vzorky a provést mezioperační kontrolu kvality průběhu operace podle předpisu, výsledky zaevidovat	Praktické předvedení
e) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
f) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci na barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
g) Použít měřicí přístroje (metry, váhy), vysvětlit pravidla pro metrologii	Praktické předvedení a ústní ověření
h) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti), textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady), účelů a principů barvení (způsoby a metody barvení, skupiny barviv dle materiálu a způsobu aplikace, podmínky ovlivňující způsob vytažení barviva)	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Připravit chemikálie a roztoky podle technologického postupu a výrobního předpisu	Praktické předvedení
c) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci na barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
d) Použít měřicí přístroje (metry, váhy)	Praktické předvedení
e) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) a textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady) se zaměřením na jejich chemismus a koloristitku	Písemné ověření
f) Prokázat znalosti účelů a principů barvení (skupiny barviv dle materiálu a způsobu aplikace, barvířské výpočty, výpočty receptur) se zaměřením na jejich chemismus a koloristiku	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Nastavit parametry (rychlosti, teploty, časy) podle technologických předpisů	Praktické předvedení
b) Vyčistit, namazat, provést jednoduché úkony údržby dané pro obsluhu na stroji podle harmonogramu preventivní péče	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci na barevně	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Prokázat znalosti druhů strojů, linek a zařízení, a zásad péče o přidělené stroje	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Zavést textilii do stroje a vložit materiál (přízi na x-cívkách, v přadenech nebo osnovní vál) do barvicího aparátu a provést příslušné pracovní a technologické úkony (navést textilii do stroje, projet běhoun, navléknout x-cívky na šavli, trn, tyč vložky, zavěšovací hůl, navléknout přadena na zavěšovací hůl, napustit a vypustit lázně, zahřát a zchladit stroj nebo jeho část - válce), předvést a vysvětlit úkony spojené s obsluhou strojních zařízení a jejich částí (spínače, ventily, ovládací panely)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Kontrolovat průběžně chod strojního zařízení, zadané parametry a požadovaný výpad zboží, korigovat chod strojního zařízení v souladu s technologickým postupem za účelem dosáhnout požadované úrovně kvality barvení	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Vyměnit zboží na předloze: manipulovat se zbožím za pomoci ojky, tj. s podvozky s nábaly a paletami, sešít konce předchozího pásu textilie se začátkem následujícího pásu textilie pro navedení do stroje, nebo vložit vložku s x-cívkami nebo osnovní vál do stroje za pomoci jeřábové drážky	Praktické předvedení
e) Vyměnit zboží na výpadu: oddělit zboží po navedení strojem, manipulovat se zbožím za pomoci ojky, tj. s podvozky s nábaly a paletami, rozpojit sešitý konce předchozího pásu textilie od začátku následujícího pásu textilie pro odvezení od stroje, nebo vyjmout vložku s x-cívkami nebo osnovní vál za pomoci jeřábové drážky	Praktické předvedení
f) Odebrat vzorky a provést mezioperační kontrolu kvality průběhu operace podle předpisu, výsledky zaevidovat	Praktické předvedení
g) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
h) Vyčistit a vymýt stroj mezi technologickými dávkami	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci na barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Použít měřicí přístroje (metry, váhy)	Praktické předvedení
k) Prokázat znalosti účelů a principů barvení (způsoby a metody barvení, skupiny barviv dle materiálu a způsobu aplikace, podmínky ovlivňující způsob vytažení barviva) při používání různých druhů barviv	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Posuzování jakosti a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Prohlédnout materiál podle příslušného pracovního postupu, etalonu nebo klasifikačního řádu	Praktické předvedení
c) Odstranit odstranitelné vady materiálu	Praktické předvedení
d) Vyřadit materiál nevhodný pro barvení na základě zjištěných vad podle příslušného klasifikačního řádu	Praktické předvedení
e) Zaevidovat výsledky kontroly	Praktické předvedení
f) Rozhodnout o opravě nebo dalším postupu	Praktické předvedení
g) Připravit podklady pro vyřízení reklamace	Praktické předvedení
h) Podat informaci k opatřením na odstranění nekvalitní produkce (distributorům materiálu, úpravářům, mistrovi) a zkontrolovat splnění přijatých opatření	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Použít měřicí přístroje (metry, váhy)	Praktické předvedení
k) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) a textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady) před barvením textilií	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Posuzování jakosti barvením upravených textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Označit, případně doznačit vady podle příslušného pracovního postupu, etalonu nebo klasifikačního řádu	Praktické předvedení
c) Odstranit odstranitelné vady	Praktické předvedení
d) Zařadit, případně přeřadit textilii nebo vyřadit materiál na základě zjištěných, označených, případně doznačených vad do kvalitativních stupňů podle příslušného klasifikačního řádu	Praktické předvedení
e) Zaevidovat výsledky kontroly	Praktické předvedení
f) Rozhodnout o opravě nebo o dalším postupu	Praktické předvedení
g) Připravit podklady pro vyřízení reklamace	Praktické předvedení
h) Podat informaci k opatřením na odstranění nekvalitní produkce (pracovníkům přípravy a míchání barev, barvířům, mistrovi) a zkontrolovat splnění přijatých opatření	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Použít měřicí přístroje (metry, váhy)	Praktické předvedení
k) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) a textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady) po barvení a úpravě textilií	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.
Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO). Zdravotní způsobilost je vyžadována.
(odkaz na povolání v NSP - http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=2219&kod_sm1=29)

Uchazeči bude zadáno obarvit textilní materiál.
Zkouška bude probíhat za běžného provozu při barvení textilních materiálů, při kterém s ohledem na charakter výroby jde o velké finanční hodnoty zpracovávaných materiálů, strojů a linek a o kvalitu vyrobeného produktu. Aby se zamezilo finančním ztrátám, je žádoucí, aby uchazeč u každé prověřované odborné způsobilosti vykonával prakticky ty operace nebo pracovní úkony (viz kritéria hodnocení), které nezpůsobí finanční ztráty, tj. některé postupy simuluje, nebo některé pracovní úkony operací vykonává, pokud stroj není v chodu, nebo vykonává některé pracovní úkony operací pod dohledem řádné obsluhy, nebo vykonává pracovní úkony operací určené zkoušejícím a ostatní operace popíše nebo vysvětlí zkoušejícímu, vybrané úkony operací vykonává paralelně nebo ve spolupráci s řádnou obsluhou strojů a zařízení.
Uchazeč dostane komplexní úkol a bude vykonávat operace (pracovní úkony) náležející k odborné způsobilosti, zkoušející bude sledovat a hodnotit plnění úkolů. Vzhledem k charakteru výroby (barvení textilních materiálů) a k provozním podmínkám, ve kterých bude probíhat zkoušení, jsou dále nastíněny konkrétní postupy zkoušení pro každou odbornou kompetenci.

1) Odborná kompetence Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a), b), c), d), f) a g) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria e) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.
2) Odborná kompetence Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a) až d) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka.
3) Odborná kompetence Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a) až c) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka.
4) Odborná kompetence Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a) až f), h), i) a j) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.
5) Odborná kompetence Posuzování jakosti a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a), b), c), d), f), h), i) a j) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria e) a g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.
6) Odborná kompetence Posuzování jakosti barvením upravených textilií: Předpokládá se, že operace uvedené v kritériích a), b), c), d), f), h), i) a j) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria e) a g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.

Při ověřování splnění kritérií založených na formě praktického předvedení je třeba přihlížet především k bezpečnému provádění všech úkonů a ke kvalitě zhotoveného výrobku.
Autorizovaná osoba zpracuje seznam strojového vybavení (používaných strojů a zařízení v rozsahu hodnoticího standardu) a umožní uchazeči se s ním seznámit v předstihu (minimálně 1 týden) před zkouškou.

Písemné ověření probíhá formou písemného testu. Testy vytváří autorizovaná osoba na základě pravidel stanovených v hodnoticím standardu. Test může být uchazečům zadán v elektronické podobě.

Pravidla pro aplikaci písemných testů jako způsobu ověřování
Soubor otázek pro testy stanovuje autorizovaná osoba podle požadavků hodnoticího standardu. Musí přitom splňovat následující pravidla:
A. Testy pro jednotlivé uchazeče musí být generovány z dostatečně velkého souboru otázek, aby bylo umožněno řádově několik desítek různě sestavených testů.
B. Při každé zkoušce musí být ověřeny všechny kompetence kvalifikačního standardu. To znamená, že v případě, kdy se některé kompetence nebo kritéria ověřují pomocí testů, musí být splněny následující podmínky:
B1. Pro celkový soubor otázek, z něhož se generují jednotlivé testy:

Pro každé kritérium existuje několik otázek.
B2. Pro jednotlivé vygenerované testy:
Každý uchazeč má ve svém testu pro každé kritérium (u něhož je test způsobem ověření a v návaznosti na pokyn o tom, která kritéria je třeba u zkoušky splnit) alespoň jednu otázku.
B3. Pro úspěšné splnění požadavků testu:
Za úspěšné splnění testu se považuje 70 % správně zodpovězených otázek s tím, že pro každé kritérium musí být správně zodpovězeno alespoň 50 % otázek.

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před jednou autorizovanou osobou; zkoušejícím je jedna autorizovaná fyzická osoba s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci anebo jeden autorizovaný zástupce autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

a) Střední vzdělání s výučním listem v oboru vzdělání *textilní chemik* nebo *pracovník v textilním a oděvním průmyslu* a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 5 let odborné praxe v řídicích pozicích v oblasti barvení nebo úpravy textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování v textilních oborech nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.
b) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti textilní výroby a alespoň 5 let odborné praxe v řídicích pozicích v oblasti barvení nebo úpravy textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování v textilních oborech nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.
c) Vyšší odborné vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe v řídicích pozicích v oblasti barvení nebo úpravy textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování textilních oborech nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.
d) Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe v řídicích pozicích v oblasti barvení nebo úpravy textilií nebo ve funkci učitele odborných předmětů v textilních oborech nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.
e) Profesní kvalifikace *barvíř textilií* a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 8 let odborné praxe v řídicích pozicích v oblasti barvení nebo zušlechťování textilií, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.

Další požadavky:

- Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, která nemá odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo nemá odbornou kvalifikaci podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nebo praxi v oblasti vzdělávání dospělých (včetně praxe z oblasti zkoušení), nebo nemá osvědčení o profesní kvalifikaci 75-001-T Lektor dalšího vzdělávání, musí být absolventem přípravy zaměřené zejména na praktickou aplikaci části první, hlavy III a IV zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů, a přípravy zaměřené na vzdělávání a hodnocení dospělých s důrazem na psychologické aspekty zkoušení dospělých v rozsahu minimálně 12 hodin.
- Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, musí být schopna organizačně zajistit zkušební proces včetně vyhodnocení na PC a vydání jednotného osvědčení (stačí doložit čestným prohlášením).

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost předložením dokladu nebo souboru dokladů o získání odborné způsobilosti autorizujícímu orgánu nebo jiným postupem stanoveným autorizujícím orgánem.

Žádost o autorizaci naleznete na stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo průmyslu a obchodu, www.mpo.cz.

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam svého materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Pokud žadatel bude při zkouškách využívat materiálně-technické vybavení jiného subjektu, přiloží k žádosti o udělení nebo prodloužení platnosti autorizace smlouvu (popřípadě smlouvy) umožňující jeho užívání.

Pro zajištění zkoušky podle tohoto hodnoticího standardu je třeba mít k dispozici dílnu vybavenou na odpovídající úrovni, tzn. minimálně následující materiálně-technické vybavení:

- Ochranné pracovní prostředky
- Stroje nebo linky na barvení textilních materiálů a zpracovávaný textilní materiál
- Výrobní předpisy, technologické postupy
- Formuláře pro zaznamenávání údajů sledovaných při barvení textilií (konkrétně viz Pokyny k realizaci zkoušky)
- Pracovní pomůcky
- Měřicí přístroje (metry, váhy)
- Přísun potřebné energie odpovídající bezpečnostním a hygienickým předpisům
- Místnost pro písemnou část zkoušky, psací potřeby, formuláře s testy, popřípadě PC a testy připravené v elektronické podobě
- Záznamové archy pro sledování a hodnocení postupu plnění úkolů při zkoušce

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí zajistit, aby pracoviště byla uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro realizaci zkoušky z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště.

Doba přípravy na zkoušku

Celková doba přípravy na zkoušku (včetně případných časů, kdy se uchazeč připravuje během zkoušky) je 20 až 30 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky (bez času na přestávky a na přípravu) je 16 až 20 hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška je rozložena do více dnů.

Autoři standardu

Autoři hodnoticího standardu

Hodnoticí standard profesní kvalifikace připravila SR pro textilní, oděvní a kožedělný průmysl, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:
MILETA, a. s., Hořice
VEBA, textilní závody, a. s., Broumov
NOVÁ MOSILANA, a. s., Brno
HYBLER TEXTIL, s. r. o., Semily
Asociace textilního-oděvního-kožedělného průmyslu